

KYRKNYTT

Tidningen om

LIVSFRÅGOR OCH KRISTEN TRO

från Svenska kyrkan i Karlstad och Hammarö | www.kyrknytt.se

LIVS VAL

Beslut som förändrar livet

Vad gör livet värt att leva?

4–9 mars ställer vi frågan igen

Leva i husbil eller på sopor

De bestämde sig för att gå sin egen väg

1
2013

Drömmer du om en bättre värld
får du väl se till att våga
välkomna den när den kommer.

Bild av universitetspräst Hans Kvarström.
Fler hittar du på bloggen
universitetskyrkankarlstad.blogspot.se

Vad drömmer du om? Vad söker du – och vad har du redan funnit? Ja, vad gör livet värt att leva? Den 4–9 mars får du hjälp att undersöka det lite närmare. Då arrangerar Karlstads stift för fjärde gången temaveckan Livet värt att leva och bjuder in till gemensam reflektion kring viktiga existentiella och andliga frågor.

På www.livetvartattleva.se och på Facebook hittar du hela programmet. Där kan du också se bilderna i den nyligen avslutade fototävlingen "Det här gör livet värt att leva", en tävling som genomförts i samarbete med Värmlands folkblad. Och eftersom varje människa är en konstnär, och det vardagliga skapandet något som gör livet värt att leva, ingår också utställningen "Annan Konst" på Värmlands museum i veckans utbud. Där hittar du egensinniga verk av sjuksköterskor,

skogsarbetare, städare, poliser med flera.

På de följande sidorna berättar vi lite mer om det som händer.

Vi lyfter också fram människor som följer sina drömmar: Gunilla och Bosse lever numera ett fritt liv i sin husbil, Frida odlar för att vara självförsörjande medan Sakarias vill visa hur mycket resurser som förbrukas i onödan och lever på matbutikernas sopor. Vi har också intervjuat Katrine Kielos – författare till boken *Det enda könet*. Hon poängterar att människan inte enbart drivs av egenintresse och att det är dags att omvärdera synen på ekonomi.

Blir du intresserad av hennes resonemang kring vad ekonomi ska vara till för kan du till exempel fredsvandra till Bofors för en vapenfri värld. Mer om fredsvandringen hittar du på sidan 15. ●

Drömmar

om en

bättre värld

CECILIA HARDESTAM
ansvarig utgivare
och redaktör.

KYRKNYTT
Karlstads kyrkliga samfällighet
Västra Kyrkogatan 5
652 24 Karlstad
www.kyrknytt.se

ansvarig utgivare och redaktör
Cecilia Hardestam 054-14 15 32
cecilia.hardestam@svenskakyrkan.se

grafisk form
Maria K-Back, Whiter Shade

tryck
LÖWEX Trycksaker AB, Växjö

Svenska kyrkan

Människovärde genom hela livet

LYSSNA TILL professor Stefan Einhorn's föredrag om människovärde. Därefter följer en paneldiskussion med bland andra biskop Esbjörn Hagberg om arbete och attityder inom äldreomsorgen.

Tid: torsdag 7/3 kl 14-16

Plats: Elite Stadshotellet, Franska Salen, Karlstad

Plåtkameler och byråer av tändstickor

MÄNNISKORS VILJA att vara kreativa är lika gammal som människan själv. Däremot är viljan att visa upp vad man gjort inte lika uttalad. Därför är det med glädje Värmlands Museum visar utställningen "Annan Konst" av självlärda konstnärer från stad och landsbygd.

Poetiska egensinniga verk av sjuksköterskor, skogsarbetare, städare, tjänstmän, poliser, pensionärer och arbetslösa. Ett vardagligt skapande som hela tiden pågår runt omkring oss – men sällan uppmärksammas.

Följ med på upptäcktsfärd bland fullskaliga plåtkameler och byråer av tändstickor! Färgsprakande målningar, hemsnickrade moskéer, enorma gyllene klockor och vindlande murar av vedträd! ●

Tid: torsdag 7/3 kl 13 och 14

Konstpedagogerna Anna Skoglund och Monika Jansson slussar oss genom utställningen där våra egna upplevelser, känslor och frågeställningar är det viktiga.

Plats: Värmlands Museum, Karlstad

Jag valde livet

ETT SAMTAL om barnets utsatthet som blivit den vuxnes möjlighet. Att välja förhållningssätt till livet och att göra slut på sina egna krig. Medv: Biskop Esbjörn Hagberg och skådespelaren Morgan Alling. ●

Tid: onsdag 6/3 kl 19-21

Plats: Wermland Opera, Karlstad

Livets fest 8 mars

UPPLEV EN INDISK AFTON med musik och servering till självkostnadspris och ta del av Sarita Skagnes färgstarka fotoutställning Livet i Indien.

Tid: fredag 8/3 kl 17-20.30

Bara en dotter

Föreläsning. Lyssna till Sarita Skagnes berörande vittnesmål om många kvinnors situation i en mansdominerad värld och passa på att köpa ett signerat exemplar av hennes självbiografi *Bara en dotter*. Berättelserna från hennes uppväxt i Indien och Skandinavien målar upp hennes resa genom livet. ●

Tid: fredag 8/3 17.30-19 (Fotoutställning från kl 10)

Plats: Café Iris, Kårgränd 4, Karlstad

SE FILMEN "OSLO 31 AUGUSTI" om Anders som snart ska avsluta sin drogrehabilitering på landet. Som en del av programmet tillåts han åka in till staden för en jobbintervju. Men han utnyttjar permissionen och stannar kvar i stan, driver omkring, träffar folk som han inte har sett på en tid.

Anders är smart, snygg och från en bra familj, men plågas svårt av alla chanser han försuttit, alla människor han svikit. ●

Tid: tisdag 5/3 kl 19-21

Plats: Plaza, Västra Torggatan 2, Karlstad

Sprakande konst i Skoghall

ANNA HEDSTRAND ställer ut emaljer, målningar och textilier. Den färgstarka konstnären visar sina uttrycksfulla konstverk på Biblioteket i Skoghall. ●

Tid: 4-6 mars kl 11-19

Plats: Biblioteket, Skogåsvägen 3, Skoghall

Samtal och långa sittningar vid matbordet där dagens upplevelser ventileras, är något som berikar Gunilla Lundboms och Bosse Timles fria liv i husbil.

Kärlek och frihet i ett liv på rull

----- text MARGARETA JONILSON bild BOBO JONILSON -----

— Om vi har blivit bättre människor? Nja, i alla fall lyckligare. Och mer reflekterande och med större förståelse för att det finns olika sätt att leva. Det säger Gunilla Lundbom och Bosse Timle som har lämnat sina hem och gräsmattor och lever sitt liv ständigt på rull.

Gunilla Lundbom från Åmål och Bosse Timle från Göteborg träffades för tre år sedan, när de båda hade passerat pensionsåldern. Bosse hade två år tidigare sålt sitt hus, överlätit sitt företag till barnen och köpt en husbil att ha som sitt enda boende.

För Gunilla var vintersäsongen 2009/2010 hennes första i husbil. Även hon hade tagit det avgörande steget att sälja alla jordiska ägodelar, utom dem som ryms i en husbil.

Denna vinter hade både Gunilla Lundbom och Bosse Timle på varsitt håll bestämt sig för att utforska Portugals sydkust, och via svenska husbilsvänner lärde de känna varandra. En vänskap som innan säsongen var över hade djupnat till en kärlek som manifesterades i en förlovning.

– Det var en omtumlande och djup upplevelse, säger Gunilla i vårt samtal som förs mellan Karlstad och portugisiska Sagres via Skype. Jag hade levt ett bra singelliv i 25 år och var inte alls beredd på att möta kärleken. Jag var ärligt talat mer inställd på att möta mig själv.

– Det var samma här, säger Bosse. Att överväldigas av en stor kärlek i det här skedet av livet, när jag fyllt sjuttio, det fanns inte i min sinnevärld. För mig var det framförallt friheten som hägrade.

Friheten från vad?

– Från plikter, arbete, från kravet på att först jobba, jobba, jobba för att kunna köpa saker och sedan jobba med att ta hand om dem, klippa gräsmattan, reparera och hålla på.

– Det var en lång process innan jag var beredd att släppa bostaden och mitt omsorgsfullt uppbyggda företag, men när jag hade bestämt mig kände jag bara lättnad, ingen ånger.

Gunilla nickar.

– Jag kom till en fas i livet då jag ville lägga min tid och energi på annat än att laga stuprännor och måla väggar. Jag ville utforska mitt eget inre och se vad som skulle komma ut av det.

AV NATURLIGA SKÄL gick mycket av Gunillas och Bosses energi denna första säsong åt till att lära känna varandra och bilda en ny treenighet där även Gunillas följeslagare, mellanschnauzern Kajsa, ingår. Två husbilar skulle säljas och en ny köpas, familjer och vänner skulle introduceras för den nya konstellationen och den häftiga förälskelsens mest förlåtande fas skulle övergå till en mer realistisk period när personliga egenskaper, vanor och ovanor skulle pusslas ihop till en fungerande och harmonisk – och kul! – tillvaro.

– Det där pusslandet tar vi det väldigt lugnt med, berättar Gunilla. Vi är erfarna och kloka nog att låta varandra vara som vi är. Vi är otroligt olika, men när vi nu ändå valde varandra med den kraften och det djupet som vi gjorde, så finns det antagligen en poäng med det. Det är inte meningen att vi ska göra om varandra, utan istället lära av varandra.

Under parets tre år med gemensamt husbilsliv har de tillbringat somrarna hemma i Sverige och vintrarna söderut. I år är de tillbaka i Portugal och vänder hemåt först i april.

– På somrarna har vi ett ganska intensivt umgänge med våra familjer och vännerna, säger Gunilla. Den gångna sommaren blev det extra intensivt eftersom jag fyllde jämna år och hade två fester med ganska många gäster.

Lever man i husbil året

runt önskar man sig inte precis en kristallvas i present.

– Nej, det var rent befriande att med emfas kunna säga att det enda jag ville ha var pengar – som från den ena festen gick till Alla kvinnors hus i Åmål och från den andra till Katthemmet i Värmlands-Bro.

Både Gunilla och Bosse är förundrade över hur enkelt det är att klara sig utan en massa föremål.

– Tänk bara på mitt företag, säger Bosse. Där fanns all utrustning jag behövde för verksamheten. Nu? Tja, om jag behöver en skruvmejsel så får jag väl gå och köpa en för några tior!

– Och tänk kläderna, fyller Gunilla i. Ett par tre ombyten, och så passar jag på att tvätta upp några t-shirts när jag ändå står i duschen och skvalpar. Lätt som en plätt!

Den tid som Gunilla och Bosse frigör genom sin lösa och lediga tillvaro använder de till att berika sina liv på upplevelser och kontempleration.

– I år är det mer av det senare slaget, säger Gunilla. Förra året åkte vi runt på Sicilien och då var vi på upptäcktsfärd. Jag tog mängder med bilder och bloggade hela tiden. Det var kul och spännande och vi hade alltid mycket att prata om och även berätta för alla andra som ville lyssna.

I ÅR HAR VISTELSEN i södra Europa en annan karaktär.

– Nu är vi mer inställda på att resa inåt. Jag målar mycket och fotograferar men inte för att rapportera om något, utan för att skapa bilder som kommer från mitt inre, säger Gunilla.

Bosse har tidigare varit en hängiven cyklist som gärna klämt flera mil om dagen, men nu har han varvat ner.

– Den här vintern blir det lika gärna en stillsam promenad med Kajsa. Jag har ett lägre tempo och hinner insupa och iaktta mer.

Vid njutbara vegetariska måltider, som gärna pågår i flera timmar sent på kvällen, ventilerar Gunilla och Bosse det de har på hjärtat. Högläsning om intressanta människor är också favoritsysselsättning.

– Du frågade om vi har blivit bättre människor och det törs jag inte svara på, men lyckligare i alla fall, säger Gunilla. Och mer reflekterande. Jag som har ett förflutet som journalist är fortfarande väldigt intresserad av människor och samhället. Vi tittar på hur folk lever och funderar över olika samband.

Och nog andas dessa iakttagelser en stor ödmjukhet och förståelse för människors olika villkor och sätt att leva.

– Ibland kan vi bli häpna över hur ålderdomligt vissa saker fortfarande hanteras i de sydligaste delarna av Europa, men då säger vi till varandra att så här gjorde vi också för inte så längesedan. Vi människor är inte så olika, vi är bara i olika faser ibland.

SAMMA GENERÖSA INSTÄLLNING visar sig när vi pratar om hur livet i den kringresande husbilskolonin i Sydeuropa kan te sig.

– Det ser olika ut, säger Gunilla enkelt. Vi är inte så roade av långbord och vinboxar och har ingen parabol, men jag har inga synpunkter på dem som föredrar det livet.

– Just nu är jag så otroligt kär i naturen så nu vill jag bara hålla till på vackra ensliga platser och sluka det hänförande ljuset vid havet med ögonen och mina tankar, och dra djupa andetag av den saltstänkta luften. Det är i sanning en andlig upplevelse! ●

Den ena är fast besluten att klara sig själv och bli oberoende av omvärlden, den andre livnär sig på matkedjornas sopor. Sakarias Makkonen och Frida Granström, båda i övre 20-årsåldern, har valt en vardag som innebär allt annat än ett konventionellt Svenssonliv.

När bäst före blir bäst efter

----- text JONNA SÄLL bild MARIA OBED -----

För tio år sedan gjorde Sakarias Makkonen sina första containerfynd, sedan dess är han fast. Numer dumpstrar den 28-åriga Skoghallsbon en tredjedel av allt han äter.

På nätterna, när matbutiker och närköp har stängt, ger han sig ut på sin matjakt. I containerrarna slänger butikerna mängder av mat vars datum snart går ut eller varor som helt enkelt inte längre passar kräsna konsumenter. Där finner studenten Sakarias stora delar av sin frukost, lunch och middag, alldeles gratis.

– Det började med att jag var intresserad av samhällsfrågan, att det är sådant slöseri med användbara produkter. Det är väldigt fel att en tredjedel av alla produkter aldrig når en köpare, jag blir förbannad när jag tänker på det, säger Sakarias.

Vi slår oss ned vid matbordet och Sakarias fortsätter:

– Klart att jag förstår att det kan bli en provokation mot butikägaren att någon går och rotar i soporna. Men det finns ju olika organisationer som maten kan skänkas till istället för att kastas bort. Vad är egentligen behovet av att behöva välja mellan 20 liknande varor i butikshyllan?

För Sakarias del rör dumpstringen framför allt mat, men visst finns det

även lite annat hemma i lägenheten i Skoghall. Hallbyrån, en väggklocka och en brödrost hör till några av fynden. Vissa månader kan han spara in tusenlappar på matinköpen. Men att det inte bara handlar om den ekonomiska aspekten är Sakarias tydlig med att påpeka. Med sin matjakt vill han få folk att få upp

ögonen för problematiken kring att butiker slänger för mycket mat och därmed förbrukar onödiga resurser.

– När jag började var dumpstring inte något allmänt känt utan ganska ovanligt. Sopor har en så negativ klang så de flesta tycker att det är konstigt till att börja med. Men när folk ser det ur ett större perspektiv är de väldigt förstående. Sen tror jag att det ökade intresset för miljö- och klimatfrågorna gör att fler får upp ögonen för att dumpstra.

I somras startade han föreningen Dumpstring Värmland och hans förhoppning är nu att frågan om svinnet ska lyftas.

– Det tar ju tid att dumpstra, man gör det på natten så det kräver att man inte ska upp tidigt dagen därpå. Sedan är det ju en utsatt situation, även om man vet att det oftast inte är några problem om det kommer någon vakt eller polis. Det går inte att hävda brott när en butik har slängt någonting för att varan saknar marknadsvärde.

HANTAR EN PAUS i resonemanget, smakar på läsken, och fortsätter:

– Så länge problematiken och svinnet finns så fortsätter jag. För jag drivs av idén att det är så fel att slänga så mycket mat, dessutom tär det på naturens resurser. För mig är det viktigaste att få med så många som möjligt i det här, att få folk att förstå problematiken. I Danmark finns stora organisationer som ägnar sig åt dumpstringsfrågor och överkonsumtion, målet är att få det samma här. ●

Sakarias Makkonen medger att det finns många fördelar med att slippa betala för sin mat. Men det som driver honom att dumpstra är viljan att butikerna ska tänka om kring svinnet av mat.

Självhushåll — hälsosamt men svårt

”Det är väldigt meditativt att leva på det här sättet, jag har mina rutiner som måste göras varje dag. Veden ska bäras in och staplas, kaminen ska tändas och huset renoveras jag sakta men säkert – det finns alltid något som måste göras och det ger ett lugn” berättar Frida Granström.

Under många år levde hon på resande fot genom länder som Sydafrika, Zambia, Bolivia, Colombia, Nicaragua och Australien. Men nu har värmländska Frida Granström slagit sig till ro. Långt in den värmländska skogen, mellan Kil och Arvika, bor 26-åringen i ett litet rött trähus. Till skillnad från de flesta andra kvinnor i hennes ålder är målet inställt på att bli så självförsörjande som det bara går. Kläderna hon bär har hon bytt till sig. Hudkrämer och tvål gör hon på egen hand och nästan all mat har hon odlat och sedan syrat själv.

– Det blir ju mest vegetarisk mat och man måste hela tiden planera för ett år framåt i tiden, förklarar hon och hämtar kastrullen med den hemmagjorda drycken som står och puttrar på vedspisen.

– Även om jag vill vara helt självförsörjande så vet jag att det är väldigt svårt. Det är väldigt mycket som kostar och bytesshandel existerar inte i Sverige.

Lite pengar tjänar hon genom att spela fiol i bandet med det passande namnet Återbruket. Ströinkomst får hon också genom att sitta barnvakt och sälja sina hudvårdsprodukter på marknader. Men hon behöver inte så mycket. Huset bor hon i gratis i utbyte mot att hon renoverar det åt ägaren. Valet att bo och leva så här handlar varken om ideologi, ekonomi eller ett vurmande för miljön. För henne finns det helt enkelt inget annat sätt att leva.

Mat och konsumtion i siffror

Varje år kastas en tredjedel av all mat som produceras för mänskligt bruk. Det motsvarar ungefär 1,3 miljarder ton mat per år. I Europa och Nordamerika kastar varje invånare mellan 95 och 115 kilo mat årligen.

Källa: Global food losses and food waste från 2011.

– Det handlar om att jag är rädd om min egen hälsa. Jag vill få näringen från den egenproducerade maten, jag vill inte att mitt hus ska vara uppbyggt av ohälsosamma ämnen.

Fönstren i stugan har hon bytt ut, diken för dränage har hon grävt på egen hand, grönsaksland har hon anlagt och kaminen har hon monterat in i huset. Av de äldre i grannskapet har hon fått handfasta tips samt hjälp och genom att titta på dem och sedan göra själv har hon efterhand lärt sig.

– Det finns ett lätt sätt att leva och ett svårt, det här är definitivt det svåra. Fast för mig är det här mer att leva och överleva. Vissa dagar blir jag så klart galen av allt som måste göras men för det mesta så är livet här väldigt behagligt. Ibland kan jag fundera över vad jag skulle göra med all tid om jag bodde i stan. Många använder tiden till att titta på tv eller läsa om andra som gör saker, men här måste jag göra det själv.

HON VISAR RUNT i stugans två rum. Det ena en kombination av sovrum och matrum och det andra är ett före detta skomakeri som numer fungerar som kök. Emellanåt blir det kallt i den lilla stugan. Under vintern frös vattnet i huset och Frida fick på egen hand riva upp golvet för att tina vattenledningen.

– Jag har vaknat av att det är minus tio grader i köket. Jag var så oförberedd på vad som skulle hända när allt frös. I sådana lägen känner jag mig väldigt ynkelig och ensam.

Men valet av livsstil är inte något svårt beslut. För Frida handlar det om att få känna sig oberoende och levande och då finns det bara ett sätt.

– Det är en överlevnadsgrej, att leva eller inte leva. För mig är det inte att leva om jag själv inte kan fixa min mat eller mitt boende. Det blir så långt bort från vår natur att bo i ett betonghus och gå till en affär och köpa mat. Skulle jag leva så skulle jag bara känna mig som något i ett stort maskineri, inte levande. ●

Förförd

av den ekonomiske mannen

----- text PERNILLA FREDHOLM bild MARIA K-BACK -----

Det ekonomiska tänkandet har nästlat sig in i varje vrå av tillvaron. Och gjort världen mer ojämlig, orättvis och olycklig än någonsin förr, menar Katrine Kielos i sin bok "Det enda könet".

Adam Smith, nationalekonomins fader, hade en teori om att den fria marknaden, driven av den mänskliga egennyttnan, utgjorde grunden för allt välstånd.

"Vi får vår middag från slaktaren, bryggaren och bagaren och andra förnödenheter till exempel från ljusstöparen. Men det beror inte på att de tycker om oss utan på att de tjänar sina egna intressen genom byteshandel".

Drivkraften i samhällsekonomin är alltså egenintresset. Och egenintresset kan man lita på, eftersom det är oändligt. Egennyttnan var det som fixade middagen, helt enkelt. Men, som Katrine Kielos lite syrligt påpekar, i slutändan var det nog Adam Smiths mamma som såg till att middagen kom på bordet. Smith bodde nämligen hemma hela sitt liv, och lagade knappast sin middag själv. Och här ligger själva grundproblemet, menar Katrin Kielos: Människan drivs inte enbart av sitt egenintresse.

– Men hela det ekonomiska tänkandet har byggts upp kring just den principen, att människan är rationell, självisk, utan onödiga känslor och bara siktar framåt. Det är knappast en slump att det samtidigt är traditionellt manliga hjälteegenskaper. Vilket utesluter resten av mänskligheten, och dessutom allt det som totalt sett gör oss till människor.

I SIN BOK *Det enda könet* tar Katrine Kielos med oss på en idéhistorisk resa genom det moderna samhällets förhållande till ekonomi. Och trots att föreställningen om *The economic man* – att människan är en ekonomiskt rationell individ som framgångsrikt maximerar sitt egenintresse – faktiskt varit hårt kritiserad genom tiderna, fortsätter vi använda honom som mall för hur samhällsekonomin bör inrättas. Men varför, undrar man, när det är så uppenbart att han bara representerar en liten del av alla våra mänskliga egenskaper? Därför att han hjälper oss ur våra rädslor, menar Katrin Kielos i sin bok, och förklarar:

– Vi blir så otroligt förförda av tanken att det skulle kunna finnas en idealmänniska som har full kontroll, är helt förutsägbar, rationell, frikopplad från allt det där jobbiga och krångliga som känslor, beroenden, osäkerhet. Den ekonomiske mannen är en flykt undan det som vi

tycker är jobbigt, en dröm om hur enkelt allting skulle kunna vara. Och det är en sådan livskraftig dröm, som tyvärr tagit sig in överallt i våra liv, inte bara i ekonomin.

Den ekonomiske mannen har nämligen gått från att vara en person som köper och säljer på en marknad, till att istället bli en entreprenör i allt han – eller hon – tar sig för. Det räcker med en titt i tidningarnas självhjälpsartiklar eller bland de bästsäljande boktitlarna för att inse att vi blivit som ett slags småföretagare som investerar i vårt humankapital. Entreprenörer med våra egna liv som affärsprojekt med ensamt ansvar för den egna framgången. Vi investerar i våra relationer, bygger på våra personliga varumärken, blir bättre på att sälja oss själva.

– Det bygger på någon slags underliggande fantasi att om vi bara applicerar en ekonomisk modell på allting här i livet, så blir det så mycket enklare. Men om vi gör oss av med allting i livet som är svårt och oförutsägbart, så gör vi oss ju också av med det som gör livet meningsfullt, konstaterar Katrine Kielos.

KATRINE KIELOS radar upp flera väldigt intressanta exempel i sin bok. Ett handlar om det israeliska daghem där man försökte motverka alla sena hämtningar genom att införa en straffavgift. Resultatet blev att ännu fler föräldrar började hämta sina barn sent, eftersom man nu uppfattade det som fullt legitimt att köpa sig extra tid.

– Straffavgiften dödade den där pliktkänslan som tidigare gjorde att föräldrarna åtminstone försökte anstränga sig för att komma i tid. Ett annat exempel är när man erbjuder förbipasserande ersättning för att hjälpa till med att lyfta en soffa från en lastbil. Folk ville hellre hjälpa till gratis visade det sig, för om de fick ersättning såg de det mer som ett arbete och det var de inte lika intresserade av...

Människans drivkrafter är sannerligen inte bara ekonomiska. Men här finns också det synbart motsatta förhållandet: Att vilja ha mer pengar är inte nödvändigtvis själviskt. Och här gör Katrine Kielos ett viktigt konstaterande: den ekonomiske mannen är inte en kvinna. Därför att "traditionellt" kvinnliga egenskaper och yrkesområden som vård och omsorg har uteslutits ur de ekonomiska modellerna. Trots att det obetalda

me myself

and I

omsorgsarbetet nu flyttat ut ur hemmet och in på sjukhus, daghem och vårdhem har skillnaden mellan kärlek och pengar bestått: Att ta hand om andra är något man mest gör för att det ligger i ens – det vill säga kvinnans – natur. Inte för att man ska kunna försörja sig på det. Vilket fått till resultat att kvinnors löner i omsorgssektorn fortfarande är usla. Förvisso: forskning visar – som i det israeliska dagisexemplet – att omsorg, etik, lojalitet och glädje i att utföra ett arbete mycket väl kan försvinna om man för in pengar som motiv. Men forskningen visar samtidigt något annat:

– Om pengar uppfattas som ett erkännande av ett arbete, så förstärker det våra egna motiv, och gör oss mer nöjda och motiverade. Det visade ju till exempel Florence Nightingales kamp för att sjuksköterskor skulle få vettigt betalt. För henne fanns ingen motsättning mel-

lan att göra goda gärningar och samtidigt sträva efter en god ekonomi, säger Katrine Kielos.

Så vad är lösningen på världens gigantiska ekonomiska problem? För så här kan vi ju inte fortsätta – det visar dels Lehman Brother-kraschen i USA 2008, dels den senaste allvarliga europeiska krisen. Ja, lösningen är inte planekonomi, enligt Katrine Kielos. Men att omvärdera vår syn på vad ekonomin ska vara till för, och hur mycket den ska tillåtas styra i våra liv. Den ekonomiska vetenskapen borde handla om hur man förvandlar en social vision till ett modernt ekonomiskt system:

– För en ekonom som Keynes på 30-talet var ekonomernas uppgift att bota fattigdomen och nöden i världen, det har vi helt kommit bort från. Ekonomi har istället blivit att applicera modellen om den evigt rationella människan på område efter område. ●

En av Katrine Kielos poänger är att det moderna samhällets utveckling varit omöjlig utan den "oekonomiska kvinnan" – eller de värden som kvinnor genom historien stått för.

Visst kan man tycka att personer som berättar om religiösa visioner där de sett Jesus, änglar eller ett starkt ljus verkar lite underliga. Men forskning visar att upplevelserna är välgörande och bidrar till att skapa ordning och harmoni inom människan.

ÖGONBLICK som förändrar livet

text CECILIA HARDESTAM bild PER HARDESTAM

Att upplevelserna ofta inträffar under en akut livskris gör det kanske lätt att tro att det rör sig om psykotiska hallucinationer. Det säger Antoon Geels som är professor i religionshistoria med religionspsykologi vid Lunds universitet och har intresserat sig för den religiösa visionens psykologi.

Men upplevelser av det här slaget behöver inte alls betyda att man är psykiskt sjuk, slår han fast. Istället innehåller de en enorm förvandlingskraft som gör att personer som upplevt dem delar in livet i ett ”före” och ett ”efter”.

– Ibland kan jag nästan själv önska att jag haft någon liknande upplevelse, avslöjar han glatt.

BOKEN SOM PRESENTERAR forskningsprojektet fick också titeln ”Förvandlande ögonblick – guds-uppenbarelser i vår tid”. Men låt oss ta det från början:

I mitten av 80-talet startade Antoon sin undersökning av religiösa visioner i dagens Sverige genom att via media söka efter personer som upplevde sig ha sett eller hört religiösa gestalter, starkt gudomligt ljus eller känt en gudomlig kraft i naturen och ville berätta om det. Genomslaget blev mycket stort.

– Det fanns, och finns fortfarande, ett uppdämt behov av att bli tagen på allvar – att slippa höra att det handlar om hjärnspö-

ken och hysteri och att det bästa vore att ta ett piller.

En man som läste om projektet skickade till exempel ett brev med följande inledande rader: ”Jag blev alldeles stel i kroppen men blev samtidigt glad, för jag har själv haft en vad jag tror var en religiös uppenbarelse, och jag har länge trott att jag varit ensam om mina upplevelser och den tro jag har fått samt min förändrade livssyn”.

Mannen, som under en tid varit deprimerad, hade under en mulen dag i skogen plötsligt upplevt ett starkt ljusgult sken på himlen och fyllts av en så egendomlig lycka. Även om han inte såg något exakt väsen överraskade han vid hemkomsten sin fru med att berätta att han blivit religiös. Efter lång tvekan berättade han om sin upplevelse för en ung präst, som sa sig förstå honom.

EN UNG KVINNA beskrev i sin tur för Antoon hur hon skymtat en mycket hög skugga och hört en oändligt varsam, innerlig röst säga: ”hör min röst och vet att kärleken alltid finns överallt. Du behöver aldrig känna rädsla, hopplöshet eller hat, för du är alltid hos mig och jag hos dig.”

– Det verkar som om det människan ser svarar mot den egna kulturen och livshistorien. Ängla-

visioner, liksom visioner av jungfru Maria, är till exempel vanligast i katolska länder. För mig som forskare är det viktigt att ha en neutral och icke dömande hållning och lämna utrymme för den religiösa människan att tolka upplevelsen som den själv vill.

UR PSYKOLOGISK synpunkt nöjer han sig därför med att säga att en religiös vision är ett sätt att lösa en livskris, en symbolisk representation av inompsykiska processer där hjärnan sätter ihop inhämtat material, ibland på helt nytt sätt.

– Jag tar inte ställning till om upplevelsen i sig är sann eller falsk. Det som fascinerar mig så enormt är att människor radikalt förändrar hela sina liv efter en upplevelse, en syn, på några sekunder. De upplever en ny mening med livet. Andra personer kan ju exempelvis gå i terapi i flera år utan att göra några synliga framsteg alls.

En kvinna berättar till exempel så här om känslan precis efter en andlig upplevelse:

”Det var ofattbart! Rädslan och nervositeten försvann, jag blev förvandlad, mitt huvud höjdes, ingenting kunde få mig rädd. Inga nervlugnande medel i världen, inte något som finns, ingenting skulle kunna orsaka denna oerhörda känsla. Jag gick rakryggad in i sjukhuset.”

I sin bok kring forskningspro-

jektet redovisar Geels bland annat resultatet av en enkät bland närmare 100 personer. Det visar att antalet som säger sig vara mycket intresserade av religions- och livs-åskådningsfrågor ökat från drygt 40 till närmare 85 procent efter visionen. Attityden till den kristna religionen ökar på ett lika karaktäristiskt sätt.

– Efter ett gudsmöte är ingenting som förut. Många människor tror ju på Gud därför att de genom religiös uppfostran blivit undervisade om att Gud finns. Andra kommer fram till den slutsatsen efter studier av materiens minsta beståndsdelar. Gudstron kan också, som i dessa fall, ha sitt upphov i en personlig, intensiv upplevelse av en annan dimension av verkligheten. ●

Intresserad av mer?

Utställningen Bryt skam

Måndag 4/3 kl 14-17 vernissage och bildspel.

Föredrag

Torsdag 7/3 kl 14-16 och kl 20 med Antoon Geels.

Fredag 8/3 kl 9.30-12 med Anette Kjellgren, Tomas Bernling m fl.

Mer info: Sidan 16.

Den utvecklande krisen

Den klassiska psykiatrin koncentrerar sig på det som anses sjukt och vill återanpassa krisande människor till det "normala" så fort som möjligt.

– Varför inte också försöka ta tillvara möjligheten till utveckling? säger Anette Kjellgren professor i psykologi vid Karlstads universitet.

Anette forskar bland annat kring de olika sätt människor använder för att förändra sitt medvetandetilstånd och nå gränsöverskridande upplevelser. Hennes ämne heter transpersonell psykologi, där tranpersonell betyder "utöver personligheten". Det innebär att man ser psyket som format av mer än individens egna instinkter och personliga upplevelser och tar in större perspektiv, som andliga psykiska krafter. Vi människor anses med andra ord både ha en psykologisk och en andlig natur, och den andliga källan behövs för att vi ska fungera bra.

– Något som intresserar mig mycket är alla de människor som går stärkta ut ur något så allvarligt som en svår psykos. Bland naturfolk och i österländska kulturer kan man se såna kriser som viktiga delar i en människas liv och utveckling, konstaterar Anette.

Troligen skulle ännu fler klara sig ännu bättre genom en psykotisk sjukdom om vi vidgade perspektivet och inte, som skolmedicinen gärna gör, genast satte som mål att med mediciner få människan att åter fungera ungefär som tidigare – fast på en lägre nivå, menar hon.

Men då krävs mer vägledning och kunskap för att få mod prata om den här typen av erfarenheter.

– Andliga kriser, eller upplevelser, behöver synliggöras och normaliseras. De kan medföra positiva omvandlande processer, där de självläkande krafterna mobiliseras och leder till personlig utveckling.

EN ANDLIG KRIS ELLER UPPLEVELSE är detsamma som många schamaner och andra mystiker erfarit. Skillnaden är att de levit i sammanhang och kulturer där sådana upplevelser tolkats inom en religiös ram.

– Fenomenet är inte nytt. Och om människor upplevt oförklarliga saker genom historien, varför skulle det inte också kunna ske i dag? Den springande punkten är om man lyckas integrera det man varit med om med vardagslivets krav. Det är ju vardagslivet som ska befruktas av det andliga. ●

Med Jesus och Pippi som förebilder

----- text HELENA SÖDERQVIST bild HÅKAN STRANDMAN -----

Ordet måste bli en gärning. Det räcker inte med prat.
Soheila Fors gör med hjärtat. Det är också där hon har sin kristna tro.
— Genom mitt arbete vill jag visa att Jesus är kärlek, säger hon.

Om Soheila Fors

FÖDD: 8 februari 1967 i bergsbyn Gilangharb i östra Iran.

FAMILJ: Maken Kjell och de gemensamma barnen Sara, 12 och Samuel, 10. Arash, 27 och Atoossa, 23 från ett tidigare äktenskap. Två barnbarn.

KOM TILL SVERIGE: 1994, bor i Karlskoga.

GÖR: Ordförande i den ideella föreningen Khatoon, sitter i styrelsen för Kristdemokraternas kvinnoförbund, aktiv i Karlskogas och Karlstads tehus och initiativtagare till det skyddade boendet Saras hus i Karlskoga.

AKTUELL: Utsågs i december till Årets Brysigomare i Värmland.

Bakom en vanlig brun lägenhetsdörr, lite lagom svårhittat mellan Herrhagen och Lamberget ligger det – Tehuset. Soheilas andra svenska tehus. Det första öppnades i Karlskoga 2010 och sedan i september har även Karlstads kvinnor en alldeles egen mötesplats. För gemenskap och frihet, utbildning och arbete.

– Det är en tvärs-om-idé, en Pippi Långstrump-idé. Där jag kommer ifrån är tehusen bara till för män, förklarar Soheila och kliver vant över tjugotalet skor, rätt in i ett kvinnomyller. Från smutsgrå vintergator till ett arabiskt kuddhörn i siden och sammet. Bara så där.

SOHEILA RÖR SIG hela tiden i mitten. Alla vill höra hennes åsikt ... om studiebesöken, mötet med biskopen, mosaikväggen, kungamiddagen, den nya städutbildningen, svensktimmarna ... samtalen skulle kunna fortgå hur länge som helst.

Men så bryter hon, drar sig mot ett tomt hörn och gör sig bekväm bland de färgstarka kuddarna. Över en iransk måltid berättar Soheila om sitt liv, sina val och sin tro.

– Jag gillar inte ordet religion. Jag gillar Jesus. Och Pippi Långstrump.

Pippi har funnits med från början, lite som en syster och förebild. Det var pappa, hemma i den kurdiska bergsbyn, som introducerade berättelsen om den starka självständiga flickan som går på tvärs mot världen.

Soheila gjorde tidigt uppror mot rådande ideal. Hon ville inte gifta sig, föda många barn och lyda männen, de kulturella värderingarna passade inte. Inte heller religionen tilltalade henne.

– Gud var sträng, någon man var rädd för, och religionen satte snäva ramar. Jag sökte och jag bad, men fick inga svar.

Hon blev istället gerillasoldat och kämpade för ett fritt Kurdistan. – Såg så många orättvisor och ville förändra världen. På den tiden trodde jag det var möjligt med vapen och våld. Det tror jag inte längre.

Genom den politiska kampen träffade Soheila en iransk man, en man av folket, också det ett uppror mot sitt välbärgade ursprung.

– Vi gifte oss och jag hamnade i helvetet. Instängd och kontrollerad.

DET POLITISKA LÄGET i landet förvärrades. Soheilas familj flydde till Sverige, undan förföljelse och tortyr.

– Men det privata livet blev inte bättre.

Soheila beskriver hur hon genom mannens misshandel, både fysisk och psykisk, till slut tappade all tro på sig själv.

– Jag var på väg att ge upp.

Sjuk, isolerad och utan lust att leva fick Soheila en uppenbarelse. Hon såg Jesus. Han satt där i rummet och talade till henne.

– Du kommer att lära känna mig med hjärtat, inte med munnen, sa han. Det var så starkt. Jag glömmer aldrig hans ansikte.

Soheila, som var muslim och knappt hade hört talas om Jesus, tog sin uppenbarelse på allvar. Hon började läsa Bibeln, började be, började tro.

– Jag kände att han var med mig. Det finns en plats i hjärtat som

TIPS
Måndag den 4 mars kl 18-20
samtalar Soheila Fors med
biskop Esbjörn Hagberg.
Plats: Arenan, Karlstad.

bara Gud kan fylla. Jag började känna kärlek till människor, istället för hat och bitterhet. Jag började resa mig.

Hon stannar upp, som för att invänta den fråga som än inte är ställd.

– Det finns så många hinder i väst, hinder för att tro. Ni är så skeptiska: ”Har du verkligen sett honom?” I min kultur är det vanligt med mystik, det är en del av livet, inget konstigt alls. Men sen handlar det så klart om vad man gör med sin uppenbarelse.

ATT BARA TRO RÄCKER INTE, menar Soheila. Man måste bli vän med Jesus, ha en relation med honom, som med vilken vän som helst. Mötas, samtala, lyssna, ge varandra tid tillsammans.

– Vi är så upptagna av allt arbete, så trötta och så slitna, för vi gör Martaarbetet, vi sitter inte hos

honom och får vägledning, som Maria.

Ur Soheilas vänskap med Jesus väcktes med tiden önskan om att göra skillnad. Om att förvandla ord till handling. Att hjälpa andra på det sätt hon själv fått hjälp.

Hon tycker det är en konsekvens av att tro på Jesus. Den egna övertygelsen om att kärlek, nåd och försoning är möjlig måste synas i handling. Soheila är mer intresserad av vad som händer ute bland människor än i kyrkobyggnader.

– Kyrkorna är tomma. Där finns inte Guds rike.

Hon backar lite och skrattar, undrar om någon tar illa upp om hon kritiserar kyrkan, men det är inte så menat, bara att det finns så oändligt många behov utanför byggnaderna som inte syns om man inte som Jesus går ut bland folk.

HON POÄNGTERAR DET UNIKA för kristendomen – och det hon tilltalas så starkt av – att Gud steg ner och blev människa och delade våra villkor, till och med döden.

– Jesus visar karaktären på Gud. Jag tror att de satt där och diskuterade, måste ner och pröva, sa sonen.

Så är hon tillbaka igen, till att tro och handling hör ihop. Att budskapet om kärlek betyder att vi tillsammans ska förbättra världen, både i det lilla och i det stora. Ingen kan göra allt, men alla kan göra något.

Sohelia har valt att rikta sina insatser mot de instängda kvinnorna, de ofria, de misshandlade. Hon är själv en del av den hederskultur hon istället kallar skamkultur.

– Den är utbredd i hela Mellanöstern, mer eller mindre i alla fall, och sitter väldigt djupt. Det handlar alltid om kvinnans beteende i familjen, kopplat till mannens makt och kontroll. Vi får inte bli självständiga.

Att komma ny till Sverige innebär för många kvinnor isolering. Det är Soheilas erfarenhet.

– Jag har varit där och vet att isoleringen måste brytas genom arbete, språk och gemenskap med andra kvinnor.

Soheila tycker att det görs för lite i dag. Hon vet att självkänsla kan väckas till liv och att spillror från det förflutna kan användas för att bygga ett nytt liv.

– Kunde jag resa mig kan alla. Min uppgift är att stötta, hjälpa och uppmuntra andra i samma situation. Mitt mål är fria självständiga kvinnor. ●

Arbetslaget i Barnens katedral ger berättelsen *Den förlorade sonen* under Livet värt att leva-veckan. Föreställningen vänder sig till alla åldrar och medverkar gör bland andra Kristina Stolare och Börje Axelsson.

I samarbete med Västanå teater tar Barnens katedral nu stora kliv mot målet att förvandlas till ett bibelberättelsernas hus. Hela arbetslaget är i full gång med att repetera berättelsen *Den förlorade sonen*. På söndag den 3 mars är det premiär.

För drygt ett år sedan fick samarbetet mellan Norrstrands församling och Västanå teater ett kulturstipendium av Svenska kyrkan på 100 000 kronor.

– Det blev startskottet till vårt försök att på olika sätt levandegöra bibelberättelser, berättar musikern Kerstin Andeby. De mytologiska inslagen i Bibelns berättelser passar Västanå teater bra och vårt samarbete fungerar utmärkt.

Västanåteaterns Jakob Hultcrantz Hansson har skrivit manus medan Leif Stinnerbom regisserat hela arbetslaget i Barnens Katedral inför föreställningen.

Kostymerna är ritade av Inger

Hallström Stinnerbom och frivilliga krafter syr upp dem under Ingers ledning. Bo Jonzon står för scenografin och Jimmy Meurling för koreografin. Fast musiken har kyrkans Janne Johansson och Kerstin Andeby själva skrivit och komponerat.

– Även om man tydligt ser Västanå teaters närvaro i rörelse, dans och gestaltning blir det därför kanske lite andra tonfärger i musiken. Vi arbetar med piano, gitarr, slagverk och bygger mycket på röstklanger, berättar Kerstin Andeby. När Magnus Stinnerbom var här och lyssnade tyckte han att det fungerade fint!

Föreställningen vänder sig till alla, oavsett ålder.

– Och vi hoppas att många Västanåanhängare är nyfikna på att se hur Västanå berättar en bibelberättelse.

Föreställningstiderna ser du på sidan 16.

Vill du ställa upp i kyrkovalet?

SVENSKA KYRKAN ÄR en demokratisk folkkyrka och den 15 september i år är det kyrkoval. Vill du vara med och påverka kyrkan?

Före den 15 april har du möjlighet att kandidera och bli nominerad till en befintlig eller nystartad nomineringsgrupp, kyrkovalets motsvarighet till partierna i de allmänna valen.

Malin Alverstad, du är utredningssekreterare och samordnar kyrkovalet i Karlstads kyrkliga samfällighet: Vilka får ställa upp i valet?

– Alla döpta medlemmar i Svenska kyrkan som fyllt 18 år och är folkbokförda i Sverige. Och de som tidigare haft förtroendeuppdrag behöver inte vara döpta.

Vad gör de förtroendevalda?

– De ansvarar för kyrkans strategiska inriktning och ser till att de beslut som tagits i kyrkofullmäktige omsätts i praktiken. De arbetar också med fördelningen av resurserna och utvärderar och följer upp församlingens grundläggande uppgifter – gudstjänst, undervisning, diakoni och mission.

Hur bär man sig åt om man vill ställa upp i valet?

– Börja med att ta reda på vilka nomineringsgrupper som finns och kontakta dem. Om du känner att du sympatiserar med någon grupps åsikter kan du ställa upp tillsammans med den. Om du vill kan du också starta en egen nomineringsgrupp för att lyfta fram andra frågor än de som de befintliga nomineringsgrupperna prioriterar.

Hur bildar jag i så fall en ny nomineringsgrupp?

– För att få starta en nomineringsgrupp och kandidera till kyrkovalet krävs stöd av minst tio personer som har rösträtt i valet. Du behöver deras namnteckning på en blankett som du får av stiftskansliet.

LÄS MER PÅ: www.svenskakyrkan.se/kyrkoval

Betala kollekten med kort

NU BEHÖVER DU INTE ta med kontanter till kollekt i Karlstads domkyrka. Istället krävs bara ett snabbt drag med betalkortet i kollektomaten.

Kollektomater finns sedan tidigare i många kyrkor, bland annat i Pingstkyrkan i Karlstad, och de fungerar som betalterminalerna i våra butiker. Man väljer hur mycket man vill lägga i kollekten och drar helt enkelt sitt betalkort. Kollektomaten kan också användas för att ge bidrag till musikverksamheten, diakonin eller annan hjälpverksamhet samt betala för soppluncher, böcker, vykort och ljus.

Vid varje transaktion skrivs ett kvitto med en remsa ut. Remsan kan läggas i kollektlådan, om man vill delta som vanligt i hela gudstjänststrukturalen, eller användas som biljett till sopplunchen.

– Det här är en utveckling vi gör för att anpassa oss till de sätt kyrkibesökarna använder vid övriga penningtransaktioner. Dessutom har unga människor sällan kontanter numera. Och kollektomaten är bara ett komplement till kontant betalning, den som vill kan fortfarande betala på traditionellt sätt, berättar Elisabeth Nilsson som är kamrer i Karlstads kyrkliga samfällighet. ●

Mässa för att återfå livskraften

”Jag gick in i väggen. Fick en kollaps. Utmattningsdepression.”
 ”Ångesten rev och slet i mig. Ensamheten näst intill outhärdlig. Ingen ork, ingen initiativförmåga. Bara en obeskrivlig trötthet.”

Så börjar den nyskrivna andakten ”Från mörker till ljus – en mässa om att återfå livskraften” som hålls för första gången under Livet värt att leva-veckan. Mässan är utformad av diakonen Inga-Lena Dahl Larsson och prästen Linda Ganter, och tar utgångspunkt i Inga-Lenas dikter.

– I början av 2000-talet gick jag in i en djup depression och trodde att glädjen för alltid försvunnit ur kroppen. Jag har alltid tyckt om att skriva, i synnerhet dikter, en förmåga jag trodde jag helt förlorat. Men efter en tids sjukskrivning hittade jag min poetiska ådra igen. Det blev dikter som beskriver min egen resa från mörker till ljus.

När Inga-Lena senare träffade Linda, visade sina dikter och gav uttryck för sina tankar om en mässa på temat utbrändhet, tände också Linda på idén.

– Det finns ett stort behov av att låta det mörka i livet bli omslutet av något helande. Därför är det viktigt att skapa nya ritualer som talar om vår tids livshändelser på ett begripligt och meningsfullt sätt. De kan hjälpa oss att tyda och tolka det vi går igenom i våra liv här idag och ge det hela en annan dimension. Den här mässan är ett sådant försök, konstaterar de.

Istället för predikan består mässan av olika stationer där deltagarna kan ge form åt det som rör sig i det inre. Stationerna kallas exempelvis Lust och ork, Helande och läkande samt Ljus i mörkret och innehåller bland annat fritt skapande med tyger och färger, smakprov och recept på banankaka och marmelad samt ljusständning i en skål fylld med mörkt vatten.

– Mässan förmedlar mycket hopp, även i de mörkaste stunder finns det strimmor av ljus – det vet vi av egen erfarenhet. ●

Mässan hålls tisdag den 5 mars kl 18.30 i Acksjöns kapell i Mariebergsskogen.

Även tystnaden har ett slut

Ingrid Betancourt, Norstedts

Beroende på om man mest intresserar sig för yttre eller inre skeenden kan man läsa Ingrid Betancourts bok på olika sätt: Endera som en äventyrsberättelse – en skildring av en av de senaste decenniernas mest dramatiska politiska processer – eller som en berättelse om en människas strävan för att överleva i en djupare bemärkelse, att bevara sin mänsklighet. Vilket man än föredrar är detta en ytterst läsvärd bok. ●

Kloster – vistelser i stilla rum

Pippi Engstedt, Arena

Drömmer du om att övernatta i ett kloster? Då är den här välgjorda, vackra boken med förslag på olika övernattningsställen både i Sverige och övriga Europa, något för dig. Här finns mycket information, både om arkitektur, historia, det dagliga klosterlivet och vad man ska tänka på som tillfällig gäst. Dessutom är kontaktuppgifterna tydliga och överskådliga. ●

Fredsvandra till Bofors för en vapenfri värld

Jesus sa nej till våldsanvändning och utmanade förtryckande system. Är du nyfiken på vad det kan innebära att i nutid försöka gå i den vapenlöse Jesus fotspår kan du följa med på freds- och påskvandring den 24-28 mars.

Universitetskyrkorna vid Karlstads och Örebro universitet arrangerar då vandringar till Bofors och vidare utbildar längs vägen deltagarna om vapenhandel och ickevåld. Marschen avslutas med ett möte med anställda vid Bofors, fredsandakt och fest.

Nyfiken på mer?

Se universitetskyrkankarlstad.blogspot.se under fliken ”På gång”.

Universitetskyrkan i Örebro har vid flera tillfällen ordnat fredsvandringar till Bofors, vandringar som media följt med stort intresse. I år ansluter vandrare från Karlstad.

Livet värt att Leva®

4-9 mars 2013

program

Ändringar i programmet kan komma att ske. För aktuell info se:
www.livetvartattleva.se

Teater: Den förlorade sonen

Platser bokas via 054-13 71 15 eller margareta.vintfjard@sensus.se.
3/3 kl 16, 5/3 kl 19, 6/3 kl 13 och 18,
7/3 kl 14 och 19 Barnens katedral,
Kroppkärrskyrkan, Karlstad.

Utställning: Anna Hedstrand visar emaljer, målningar och textilier

4-6/3 kl 11-19 Biblioteket, Skogås-
vägen 3, Skoghall.

Måndag 4 mars

Bryt skam

Fotoutställning. Fotograf Agneta Ekman Wingate porträtter personer som alla på olika sätt upplevt psykisk ohälsa. Vernissage: kl 14-17 Centralsjukhusets bibliotek. Bildspel och föredrag: kl 14.30-16 Samlingssalen.

På olika villkor

Biskop Esbjörn Hagberg och Soheila Fors samtalar kring ett liv fyllt av dramatik. Förann: livetvartattleva.se eller Sensus 054-13 71 00.
kl 18-20 Arenan, V Torgg 26, Karlstad.

Öppet hus på S:t Lukas

Öppet Hus med möjlighet att träffa en psykoterapeut och ställa frågor.
kl 18-20 S:t Lukas, Sandbäcksgatan 5, Karlstad.

Tisdag 5 mars

Det blir du som väljer

Greger Hjelm om livsvalen som ger perspektiv och förändring. Anm: senast 25/2 på 054-22 14 80, eller via e-post: info@handelskammarenvarmland.se
kl 14-16 Elite Stadshotellet, Franska Salen, Karlstad.

Greger Hjelm om svåra val.
Tisdag 5/3.

Exotiska dofter, smaker, toner och bilder från Indien.
Fredag 8/3.

Från mörker till ljus – en mässa om att återfå livskraften

I stationer som Lust och ork kan deltagarna uppleva det som rör sig i det inre.
kl 18.30 Acksjöns kapell, Mariebergsskogen, Karlstad.

Anna Hedstrands konstnärsskap

Om glädjen hon ser i naturen – konst, färger och former.
kl 18.30-20 Biblioteket, Skogåsv 3, Skoghall.

Oslo 31 augusti

Film om en mans drogrehabilitering. Förann: livetvartattleva.se eller Sensus 054-13 71 00.
kl 19-21 Clarion Hotel Plaza, Västra Torggatan 2, Karlstad.

Onsdag 6 mars

Välj rätt attityd

Frukostseminarium. Paal Evjenth om hur mental inställning påverkar våra liv. Förann: livetvartattleva.se eller Sensus 054-13 71 00.
kl 7.30-9.30 Plaza, V Torgg 2, Karlstad.

Ritualer vid separation

Författaren Ingela Bendt berättar om läkande avslutningsritualer, riter och symbolhandlingar.
kl 15.30-17 Gamla Wermlandsbanken, Tingvallagatan 13, Karlstad.

Handla medvetet!

Gemensamt samtal om konsumtion – konsumentmakt och företagande.
kl 14.30-16.30 Rosteriet, Tolagsg 1, Karlstad.

När det känns som allt har brutit

Självvårdande mässa om separation.
kl 18 Domkyrkan, Karlstad.

Jag valde livet

Samtal om barnets utsatthet som blivit den vuxnes möjlighet. Medv: Biskop Esbjörn Hagberg och skådespelaren Morgan Alling. Förann: livetvartattleva.se eller Sensus 054-13 71 00.

kl 19-21 Wermland Opera, Malm Morgsgatan 2, Karlstad.

Torsdag 7 mars

Annan konst

Utställning av självlärda konstnärer.
kl 13 och 14 Guider på plats.
Värmlands Museum, Karlstad.

Livet värt att leva hela livet

Stefan Einhorn's föredrag om människovärde. Efterföljande paneldiskussion: Arbetet och attityder inom äldreomsorgen. Medv: Stefan Einhorn, Jan Eriksson, biskop Esbjörn Hagberg m.fl.
kl 14-16 Elite Stadshotellet, Franska Salen, Kungsgatan 22, Karlstad.

Förvandlande ögonblick – Gudsoplevelser i historia och nutid

Föredrag med Antoon Geels om människors syn- eller hörselupplevelser av Jesus och änglar.
kl 14-16 Agardhsalen 11D 257, Karlstads Universitet.

Mitt positiva liv

Ett personligt samtal om att leva som känd och våga tala om sjukdom. Medv: Biskop Esbjörn Hagberg och artisten Andreas Lundstedt. Förannmälan: livetvartattleva.se eller Sensus 054-13 71 00.
kl 19-21 Hammarö arena, Idrottsv 2, Skoghall.

Hållbar utveckling

Soffsamtal om hållbara miljöval i närmiljön.
kl 19-21 Ängsbacka café, Molkom.

Medvetandets stilla grund

Finns det ett sådant tillstånd? Föredrag med Antoon Geels.
kl 20-21.30 Domkyrkans församlingshem. Meditation i Domkyrkan kl 19, introduktion för nya kl 18.30.

Fredag 8 mars

Andliga kriser – om psykisk ohälsa och andlighet

Föredrag om hur man lever ett hållbart liv utifrån ett existentiellt perspektiv samt om gränsoverskridande upplevelser, andliga kriser och psykoser.
kl 9.30-12 Elite Stadshotellet, Karlstad.

Livet värt att leva just nu

Ungdomsbussen – en mobil mötesplats för ungdomar. Titta in i bussen och ta en fika.

kl 12-16.30 och 22-02 Stora Torget, Karlstad.

Annan konst

Utställning av självlärda konstnärer.
kl 13 och 14 Guider på plats.
Värmlands Museum, Karlstad.

Indisk kultur

kl 10-19 Fotoutställning – Livet i Indien. Sarita Skagnes.
kl 17-20.30 Indisk afton med musik och servering till självkostnadspris.
kl 17.30-19 Bara en dotter: Sarita Skagnes berättar om sin bok och sitt liv. Café Iris, Kårgränd 4, Karlstad.

Lördag 9 mars

Mitt i livet

Träffa bokaktuelle Ingemar Eliasson, "låna" en präst för samtal, provsmaka fairtrade-produkter och mycket mer.
kl 10-15 Mitt i City, Karlstad.

Val och vägska

Vad händer vid vägens slut? I Ateljé Bruket målar vi det som ännu inte finns.
kl 11-14 (drop in) Värmlands Museum.

Lär dig berätta!

Workshop med Christina Dahlin och Elisabeth Härenstam. Förann: Sensus 054-13 71 00 eller livetvartattleva.se
kl 10-17 Acksjöns kapell, Mariebergsskogen, Karlstad.

Berättarafton

Kom och lyssna på sagor och berättelser som går från hjärta till hjärta.
kl 19-20.30 Acksjöns kapell, Mariebergsskogen.

Befriad

60- och 70-tals inspirerad musikal.
kl 19-20.30 Vårt hus, Skogsvallsv 45, Skattkärr.

Andreas
Lundstedts
positiva liv.
Torsdag
7/3.

